

Голас Радзімы

№ 7 (1993)
12 лютага 1987 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

На гэтым здымку вы бачыце Марыю **БАРСУКОВУ**, народную майстрыху са слаўтай вёскі Неглюбкі, што на Гомельшчыне. Сваё непаўторнае ўменне яна пераняла ад маці, іншых колішніх рукадзельніц. Толькі тым прыходзілася займацца ткацтвам, вышывай, перш за ўсё, у сілу жыццёвай неабходнасці. Для Марыі Сцяпанаўны ж важная магчымасць рэалізаваць творчыя задаткі, уласнае бачанне свету. У гэтым майстрыху падтрымлівае і грамадства, і дзяржава. Паглядзіце, як горда і ўпэўнена яна адчувае сябе сярод гэтых цудоўных рэчаў, зробленых яе залатымі рукамі.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ЦАНОЙ УЛАСНАГА ЖЫЦЦЯ

«Палёт у неўміру-
часць»
Стар. 3

БАЦЬКАЎШЧЫНА ПАМЯТАЕ СВАІХ СЫНОЎ І ДАЧОК, ДЗЕ Б ЯНЫ НІ ЖЫЛІ

«Добрыя вятры сяб-
роўства»
Стар. 4

ДА 150-ГОДДЗЯ 3 ДНЯ СМЕРЦІ А. ПУШКІНА

«Геній расійскі, зорка
сусветнай паэзіі»
Стар. 6

АДНА З ЛЕПШЫХ КІНАШКОЛ СВЕТУ

«Інстытут прэстыжны
і папулярны»
Стар. 7

САКАЛОЎ Яфрэм Яўсеевіч

ПЕРШЫ САКРАТАР ЦК КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

6 лютага 1987 года адбыўся пяты пленум ЦК Кампартыі Беларусі, які разгледзеў арганізацыйнае пытанне. У сувязі з выбарам М. Слюнькова сакратаром ЦК КПСС ён вызвалены ад абавязкаў першага сакратара і члена Бюро ЦК Кампартыі Беларусі.

Першым сакратаром і членам Бюро Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі выбраны Яфрэм Сакалоў.

Яфрэм Яўсеевіч Сакалоў нарадзіўся 25 красавіка 1926 года ў в. Равячына Горацкага раёна Магілёўскай вобласці, беларус. Адукацыя вышэйшая: у 1956 годзе закончыў Беларускае сельскагаспадарчую акадэмію, а ў 1961 годзе — Вышэйшую партыйную школу пры ЦК КПСС. Член КПСС з 1955 года.

У 1944—1950 гадах служыў у Савецкай Арміі. Пасля дэмабілізацыі працаваў шафёрам. З 1956 года, пасля заканчэння сельскагаспадарчай акадэміі, — галоўны аграном, дырэктар МТС, начальнік Іванаўскай раённай сельскагаспадарчай інспекцыі, другі сакратар Іванаўскага райкома Кампартыі Беларусі.

У 1961—1965 гадах быў першым сакратаром Урлюцкага райкома Кампартыі Казахстана, парторгам Паўладарскага абкома партыі, сакратаром парткома Жалезінскага вытворчага саўгасна-калгаснага ўпраўлення Паўладарскай вобласці. З 1965 па 1977 год працаваў старшынёй Брэсцкага абкома прафсаюза рабочых і служачых сельскай гаспадаркі і нарыхтовак, першым сакратаром Іванаўскага райкома партыі, намеснікам загадчыка, загадчыкам сельскагаспадарчага аддзела ЦК Кампартыі Беларусі.

З сакавіка 1977 года — першы

сакратар Брэсцкага абласнога камітэта Кампартыі Беларусі.

На XXVI з'ездзе партыі выбраны кандыдатам у члены Цэнтральнага Камітэта КПСС і на XXVII з'ездзе — членам Цэнтральнага Камітэта КПСС. Член ЦК Кампартыі Беларусі. Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР.

Герой Сацыялістычнай Працы, узнагароджаны ордэнамі Леніна, Кастрычніцкай Рэвалюцыі, трыма ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга і многімі медаламі.

ПАСЯДЖЭННЕ КАМІСІІ

АД ГОДА МІРУ —
ДА ВЕКУ МІРУ

У Мінску адбылося пасяджэнне Камісіі па правядзенню ў Беларускай ССР Года Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і Міжнароднага года міру.

З дакладам аб выніках праведзенай работы выступіў старшыня камісіі, намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Мікуліч.

Правядзенне Міжнароднага года міру, адзначалася на пасяджэнні, было азнаменавана шырокім удзелам працоўных Беларусі ў антываенным руху. У рэспубліцы паўсюдна адбыліся «Маршы міру», шэсці і маніфестацыі, конкурсы палітычнага плаката, дзіцячага рысунка, маладзёжнай песні пад дэвізам «Ад Года міру — да веку міру». У прынятых на шматлікіх мітынгх і сходах рэзальных рабочых, працаўнікі вёскі, дзеячы навукі і культуры, студэнты і школьнікі гарача адбылі міралюбівы знешнепалітычны курс Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы. У пісьмах і тэлеграмах, якія былі накіраваны амерыканскаму кангрэсу, прэзідэнту ЗША, выказаны асуджэнне мілітарысцкага курсу Вашынгтона, заклік спыніць на прыкладу СССР ядзерныя выпрабаванні, гонку ўзбраенняў на Зямлі і не дапусціць яе перанясення ў космас.

Усяго ў рэспубліцы ў 1986 годзе праведзена амаль 18 тысяч антываенных акцый, у якіх удзельнічала каля 7 мільянаў чалавек. Узраслі адлічэнні ў Савецкі фонд міру сродкаў, заробленых на «вахтах Міру», суботніках і нядзельніках, узносы асабістых зберажэнняў. Вялікая арганізатарская і палітычная работа ў барацьбе за мір праведзена ў арганізацыях, міністэрствах і ведамствах рэспублікі. Прадстаўнікі Беларускай ССР прынялі ўдзел у міжнародных акцыях, прысвечаных Міжнароднаму году міру.

На пасяджэнні адзначалася, што праведзены ў рэспубліцы мерапрыемствы ў рамках Міжнароднага года міру актыўна і намаганні працоўных Беларусі ў барацьбе за справу міру на планеце. Іх уклад у гэту вышэйшую справу будзе і ў далейшым важкім і значным.

ГАРАДЫ-ПАБРАЦІМЫ

НАВЕДАЛІ САЛІГОРСК

Дзесяцігадовы юбілей дружбы адзначылі шахцёрскія гарады-пабрацімы Салігорск і бельгійскі Ля Луўер, — 80-тысячны цэнтр бельгійскага вугальнага рэгіёна.

Па запрашэнню Салігорскага гарвыканкома дэлегацыя горада-пабраціма ў складзе намесніка бургамістра Аскара Ралана, адказнага прафсаюзнага работніка Анры Клауса і члена магістрата Марселя Юве наведла горад беларускіх шахцёраў.

Госці пабывалі на прадпрыемствах Салігорска, наведалі Палац культуры, бальніцу, школу, дзіцячы сад, музей, прынялі ўдзел у віншаванні сям'і Нямухіных — Веры Аляксандраўны і Яўгена Міхайлавіча, якія адзначылі залаты юбілей — пяцьдзесят год сумеснага жыцця.

МІТЫНГ-РЭКВІЕМ

БАРАЦЬБИТАМ
ЗА НАРОДНАЕ ШЧАСЦЕ

У пасёлку Косава, што на Брэстчыне, адбыўся мітынг-рэквіем, прысвечаны 60-годдзю рэвалюцыйнага выступлення мясцовых працоўных супраць разгрому польскімі ўладамі Беларускай сялянска-рабочай грамады. ...Трэцяга лютага 1927 года на вуліцы пасёлка выйшла больш за паўтары тысячы рабочых, служачых, сялян з навакольных вёсак. На рынку адбыўся мітынг.

Калі дэманстранты накіраваліся назад, каб разысціся па дамах, дарогу ім перагародзіў паліцэйскі кардон, які адкрыў стральбу з вінтовак і кулямётаў па безабаронных людзях. Шэсць чалавек было забіта, некалькі дзесяткаў атрымалі цяжкія раненні.

Удзельнікі мітыngu-рэквіема, сярод якіх было каля дваццаці ветэранаў рэвалюцыйнага выступлення, ушанавалі памяць загінуўшых барацьбітоў. Да падножжа абеліска, узведзенага ў памяць загінуўшых патрыётаў, былі ўскладзены вянкi.

3 ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

ВЫСТУПЛЕННЕ
ПРАДСТАЎНІКА БССР

У жэнеўскім Палацы нацый праходзіць 43-я сесія Камісіі ААН па правах чалавека, удзельнікі якой абмяркоўваюць цяперашняе пытанне аб парушэннях правоў чалавека на акупіраваных арабскіх тэрыторыях, уключаючы Палесціну.

Выступаючы на ёй, прадстаўнік БССР В. Нікулін адзначыў, што палітыка Тэль-Авіва, накіраваная на анексію акупіраваных тэрыторый, забараняе ўсе аспекты жыцця палесцінскага насельніцтва, яго эканамічныя, палітычныя, сацыяльныя і культурныя правы. Настойлівае і планамернае выкарыстанне сіянізмам самых жорсткіх метадаў каланіялізму вынікае з яго расісцкай ідэалогіі, у аснове якой па сутнасці пакладзены шавіністычныя прыярытэты задавальнення нацыянальных патрэб з дапамогай грубай сілы, за кошт іншых нацый. Гэтыя проціпаконныя злачыныя дзеянні шматразова асуджаліся Генеральнай Асамблеяй ААН.

Аднак шматлікія рашэнні Савета Бяспекі, Генеральнай Асамблеі ААН, Камісіі па правах чалавека, якія патрабуюць ад Ізраіля пакласці канец акупацыі арабскіх тэрыторый, прызначаюць народам Палесціны права на стварэнне сваёй уласнай незалежнай дзяржавы, спыніць агрэсіўныя дзеянні супраць арабскіх краін, застаюцца невыкананымі.

Дэлегацыя Беларускай ССР, сказаў у заключэнне В. Нікулін, рашуча асудзіла дзеянні Ізраіля на акупіраваных арабскіх тэрыторыях і патрабавала неадкладнага спынення масавых і грубых парушэнняў правоў чалавека.

ПРАПАНАВАЛІ ВУЧОНЫЯ

МАДЭЛІРАВАННЕ
АБ'ЕКТАЎ

Безпамылкова вызначыць трасы праектуемых асушальных сістэм, загадаў правярыць надзейнасць іх работ дазволіць мадэліраванне аб'ектаў па метаду, прапанаванаму навуковым супрацоўнікам Беларускага навукова-даследчага інстытута меліярацыі і воднай гаспадаркі Аляксандрам Новікавым. Ён не патрабуе ні будаўнічых матэрыялаў, ні грунтоў, ні самой вады. А атрымаць мадэль можна ў лічаныя хвіліны. Цяпер праекціроўшчыкам дастаткова толькі ўвесці ў камп'ютэр даныя палых даследаванняў, ЭВМ хутка прааналізуе ўсе фактары і выдасць гатовыя рэкамендацыі.

АЙЧЫННАЯ МАРКА

НОВЫЯ САМАЗВАЛЫ

Доследныя ўзоры 120-тонных кар'ерных самазвалаў сабраны на Беларускай аўтазаводзе, што ў горадзе Жодзіна Мінскай вобласці.

Ад сваіх папярэднікаў яны вызначаюцца павялічанай на 10 тон грузапад'ёмнасцю, больш магутным — 1200 конскіх сіл рухавіком, зольным працаваць у розных кліматычных умовах. Затое ўласная вага самазвалаў-гігантаў зменшана адразу на некалькі тон. Праз год новы грузавік паставяць на канвеер.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

СВЕТЛАГОРСК. Тут пабудаваны першы 16-павярховы жылы дом, які ўпрыгожыў цэнтральную плошчу. Па плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця горада ў дванаццатай пяцігоддзі намечана ўзвесці звыш 200 тысяч квадратных метраў жылля.

ГОМЕЛЬ. На чыгуначным вакзале пасажыраў, жыхароў і гасцей абласнога цэнтра хутка чакае прыемны сюрпрыз. Венгерскія сябры з Будапешцкага кааператыва дакладна механічных і электронных прыбораў заканчаюць тут мантаж электронных табло — абсталявання сістэмы «Ві-зінформ».

МІНСК. Аб міралюбівай палітыцы Савецкай дзяржавы з першых дзён яе нараджэння расказае новая стужка «100 дзён працягу». Да работы над ёю на кінастудыі «Беларусьфільм» прыступілі майстры дакументальнага экранна рэспублікі.

БАБРУЙСК. Штогод трыкатажнай фабрыка выпускае пяць с палавінай мільянаў адзінак вырабаў. Сёлетні асартымент прадукцыі папоўніцца 40 новымі мадэлямі, якія ўжо асвойваюцца.

3 ПАВЕДАМЛЕННЯУ ТАСС

У ПАЛЁЦЕ «САЮЗ ТМ-2»

У адпаведнасці з праграмай даследавання касмічнай прасторы 6 лютага 1987 года ў Савецкім Саюзе ажыццэўлены запуск касмічнага карабля «Саюз ТМ-2», пілатуемага экіпажам у саставе камандзіра карабля двойчы Героя Савецкага Саюза лётчыка-касманauta СССР палкоўніка Юрыя Раманенкі і бортінжынера Аляксандра Лавейкіна.

Ю. Раманенка зрабіў два касмічныя палёты: першы ў 1977—1978 гадах на караблі «Саюз-26» і арбітальнай станцыі «Салют-6», другі — у верасні 1980 года на караблі «Саюз-38» у якасці камандзіра міжнароднага савецка-кубінскага экіпажа, які праводзіў даследаванні і эксперыменты на станцыі «Салют-6».

А. Лавейкін у атрад касманautaў быў залічаны ў 1978 годзе. Ён прайшоў поўны курс падрыхтоўкі да кас-

мічнага палёту на караблі «Саюз-ТМ» і арбітальнай станцыі «Мір».

8 лютага адбылася стыкоўка касмічнага карабля «Саюз ТМ-2» з арбітальным комплексам «Мір» — «Прагрэс-27». Пасля праверкі герметычнасці стыковачнага вузла касманautaў Юрыя Раманенка і Аляксандр Лавейкін перайшлі ў памяшканне станцыі.

Праграмай палёту прадугледжваецца стварэнне пастаянна дзейнічаючага арбітальнага комплекса са спецыялізаванымі модулямі навуковага і народнагаспадарчага прызначэння. На барце комплекса касманautaў трэба будзе выканаць шырокую праграму астрафізічных, геофізічных, тэхналагічных і медыка-біялагічных даследаванняў і эксперыментаў.

НА ЗДЫМКУ: Юрыя РАМАНЕНКА і Аляксандр ЛАВЕЙКІН.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

ПАРТЫЙНЫ ДЗЕЯЧ З ЮГАСЛАВІ

У Беларусі пабываў член ЦК Саюза камуністаў Югаславіі, старшыня рэспубліканскай канферэнцыі Сацыялістычнага саюза працоўнага народа Сербіі Богдан Трыфунавіч.

Госць быў прыняты сакратаром ЦК КПБ В. Пячэннікавым і выступіў з лекцыяй на Мінскім трактарным заводзе. Богдан Трыфунавіч сустрэўся

таксама з рабочымі і інжынерна-тэхнічнымі работнікамі шэрагу іншых працоўных калектываў Мінска і Брэста, выступіў у Інстытуце павышэння кваліфікацыі выкладчыкаў грамадскіх навук пры Беларускай дзяржаўнай універсітэце, наведваў Акадэмію навук БССР, дзе расказаў аб рабоце Саюза камуністаў Югаславіі па ажыццэўленню рашэнняў XIII з'езда СКЮ.

ЯК БЫЛІ ВЫРАТАВАНЫ ВЫХАВАНЦЫ

ПОЛАЦКАГА ДЗІЦЯЧАГА ДОМА

ПАЛЁТ У НЕЎМІРУЧАСЦЬ

У розных кутках Савецкай краіны жывуць шэсцьдзсят Аляксандраў, якія атрымалі сваё імя ў гонар аднаго і таго ж чалавека — Аляксандра Мамкіна. Так увекавечылі памяць аб герою выхаванцы Полацкага дзіцячага дома, якіх лётчык цаной уласнага жыцця выратаваў ад жорсткай фашысцкай расправы...

«Калі б не было Мамкіна, не было б і мяне. Цяжка паранены, згараючы ажыва ў кабінэ, ён усё-такі пасадзіў самалёт і выратаваў дзяцей на борце. Сярод іх была і адзінаццацігадовая Галя Фарынка, мая мама...»

Гэта вытрымка са школьнага ачыннення старэйшага сына Фарынкi. У іх кватэры на самым вiдным месцы вiсiць фотаздымак хлопца ў лётным камбiнезоне — малады, мужны твар. Яму было і засталася назаўсёды дваццаць восем...

Вось якi расказ я пачула ад Уладзіміра Фарынкi, удзельнiка таго палёту, былога выхаванца дзіцячага дома, а цяпер загадчыка сектара Мiнскага навукова-вытворчага аб'яднання «Прагрэс»:

— Мы яшчэ не ведалі, што гiтлераўцы вырашылі любой цаной узяць Ушацкi раён, дзе дыслацыравалася буйное партызанскае злучэнне і дзе фактычна яшчэ не ступала нага акупанта. Перад самай блакадай нас паспелі вывезці з дзіцячага дома ў атрад, ратуючы ад гiцэля: кроў дзяцей фашысты хацелі браць для сваіх раненых. Але дзеці ў лесе скавалі б баявыя дзеяннi партызан. Патрэбна было вывезці іх у тыл. Уся надзея была на лётчыкаў 105-га палка грамадзянскай авіяцыі. Самалёт Р-5 мог узяць на борт толькi двух-трох пасажыраў. Кожны рэйс — з рызыкай для жыцця. Машына была бяззбройнай — лятаць на ёй за лiнiю фронту было гэтак жа небяспечна, як пераходзіць мiннае поле. Але ноч-выратавальнiца дапамагала смельчакам рабiць адважныя рэйсы. Мамкiн прыдумаў, як павялічыць колькасць сваіх пасажыраў — вынайшаў кантэйнеры, якія падвешвалі пад крылы. Замест трох браў цяпер дзесяць чалавек. Мы зайздросцілі тым, хто вылятаў на Вялікую Зямлю, але вось прыйшла і наша чарга. Помню, я захвалываўся: а раптам мы заблудзімся? Але лётчык супакоіў:

«Падымемся, крыху разгонімся і ўбачыш, што ўнізе Масква».

Нас выйшлі праводзіць кiнааператары з Масквы. Здымалі, як Мамкiн па чарзе ўсаджваў дзяцей у кабiну. Быццам адчуваючы бяду, лётчык загадаў захутаць нас у анучы, асабліва галовы. Рэгіну і Галю пасадзілі побач. Я ўчапіўся ў сваіх сясцёр, баючыся іх згубіць. Бачачы, што месца няма, а дзяцей яшчэ многа Мамкiн папрасіў нас улегчыся ўнутры, адзiн на аднаго. Так ся знайшлося месца для Нiны Шунто, якая трымала адной рукой саламяную ляльку, а другой брата, для Толькі Латко і яшчэ траіх дзяцей. У кантэйнеры памясцілі двух раненых партызан і маму Толькі — выхавальнiцу Валянцiну Сцяпанаўну. Самага старэйшага чатырнаццацігадовага Валодзiю Шашкова лётчык пасадзіў у кабiне за спіной у сябе.

Галя Фарынка, якая ляжала зверху ўсiх, як самая слабая і худзенькая пасля хваробы на тыф, лепш за iншых запомніла гэты палёт. Цяпер Галiна Пятроўна Цiшчанка-Фарынка — настаўнiца 109-й мiнскай школы. Яна ўспамiнае:

— Лётчык паглядзіў рукою шчарбаты ад кулі самалёт, прыпаў iлбом да лопасці вiнта, быццам прасіў не падвесці, лёгка падцягнуўся на руках і скочыў у кабiну. Самалёт загудзеў, крануўся з месца і пабег па лёдзе возера насустрач ночы. Я бачыла месяц, зоркi... і раптам нейкi агнi. Зверху быццам хто сыпнуў жменю камянёў, яны застукалі па кабiне. Лётчык тузануўся і на iмгненне выпрастаўся ў крэсле, з-пад правага вока ў яго тоненькiм струменьчыкам пабегла кроў. Машына клалася то на правае, то на левае крыло, падала так, што сэрца замірала. Ранены Аляксандр Мамкiн спрабаваў ухiліцца ад варожага агню. Але фашысцкi лётчык зрабiў

другі заход — і куля прабіла бензабак. Польша ахапіла Мамкiна, загарэліся яго валасы, сталі плавіцца акуляры і лямкi парашута. Я заплакала наўзрыд. Спiна лётчыка ўсё гэтак жа надзейна прыкрывала ад агню Валодзiю Шашкова. Пальчаткi дыміліся, абгарэлымі рукамі з апошнiх сіл Мамкiн стараўся пасадзіць машыну. Замiлгалi вяршыні дрэў, самалёт слізгануў па кустах. Я бачыла, як рука ў пальчатцы адарвалася ад штурвала: апошнiм намаганнем волi лётчык выключыў матор. Палаючая машына заскакала па купiнах, і цела пiлота мiлганула ў мяне перад вачамi. Было нясцерпна горача. Валодзiя Шашкоў загадаў: «Хутчэй вылазьце». Адчыніў кантэйнеры, выпусціў Валянцiну Сцяпанаўну. Удваіх яны вынеслі раненых. Доўга не маглі зрушыць з месца Дзiну — прозвішча яе не памятаю, — на вачах у гэтай дзяўчынкi расстралялі яе бацькоў, і яна сядзела да ўсяго абыякава, хоць самалёт ужо заняўся агнём ад вiнта да хваста. Ледзь толькi паспелі адцягнуць яе крыху, як пачуўся выбух.

Мамкiна знайшлі адразу. Ляжаў у кустах непазнавальны, змяніўся з твару, ад камбiнезона засталася адно лахмоцце, нават ногi абгарэлі скрозь унты. Зрабiлі лясную пасцель з яловых галiнак, паклалі на яе коўдру і, горка плачучы ўсе, як адзiн, схiліліся над лётчыкам. Ён раптам застагнаў.

«Ды не рвіце вы яму сэрца сваiм ныццём! — загадаў Валодзiя Шашкоў. — Урача яму шукаць трэба».

Валянцiна Сцяпанаўна з Валодзем пайшлі ў надзеi знайсці дапамогу (хоць мы яшчэ не ведалі, дзе прызымліліся). І дапамога гэта прыйшла разам з двума чырвонаармейцамі. Пад раіцу на возера селі два самалёты У-2.

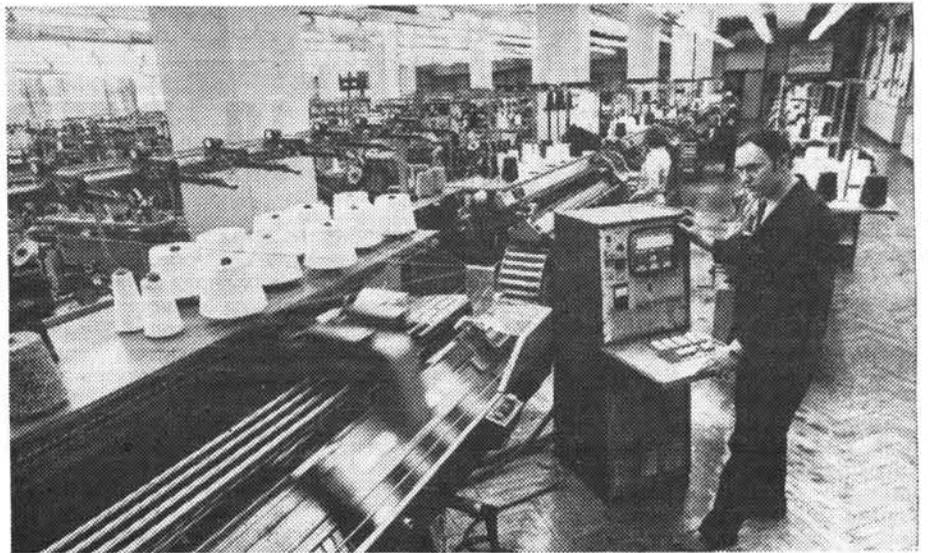
Нас пагрузілі ў адзiн самалёт, Мамкiна і двух раненых партызан, што ляцелі з намi, у другi. Разам мы правалі толькi ноч. Сядзелі каля лётчыка і нават самыя маленькiя не спалі. Брат мой Валодзiя не зводзіў з яго спалоханых вачэй. Гэта было ў ноч з 11 на 12 красавiка, а праз пяць дзён наш выратавальнiк памёр у шпіталi ад ран і апёкаў.

Па-рознаму складалася жыццё сiрот вайны. Краiна выгадала і выхавала іх. Лёс падарыў Галi, Рэгіне і Валодзiю Фарынку шчаслівы момант: ужо ў другiм дзіцячым доме знайшоў іх пасля вайны франтавік-бацька. Не крыўдзіўся, калі пры ім называлі іх дзецьмi Мамкiна. Сямён Марковiч, памочнiк капiтана акiянскага карабля, хадайнiчае аб тым, каб імя героя насiў рыбацкi траўлер. Медыстра полацкай гарадской бальнiцы Марыя Шаўнёва сцiпяе сваіх хворых расказаў аб мужнасцi Мамкiна. Мацi чацвярых дзяцей Марыя Мардухаева, жывучы далёка ад Беларусi, збiрае матэрыялы для музея Мамкiна. А Нiна Шунто, дзiўчынка, якая сцiскала ў руках саламяную ляльку ў тым вогненным рэйсе, — гiд музея Мамкiна ў 73-й сярэдняй школе Мiнска.

...Стаіць у Велiжы на беразе Заходняй Дзвiны абелiск Аляксандру Мамкiну, у Полацку адна з вуліц носіць яго імя. Пiлоты Мiнскага аб'яднанага авіяграда залiчылі яго ў свае рады, а грошы ад яго імя пералiчваюць у Фонд мiру. Людзi, якiм храбры лётчык падарыў жыццё, аддаўшы ў замен сваё, лiчаць сябе роднымi дзецьмi Мамкiна, перапісваюцца, штогод з'язджаюцца на традыцыйныя сустрэчы.

Аляксандр Мамкiн зрабiў палёт у неўмiручасць, у яго подзвiгу няма тэрмiну даўнасцi. Зарукай таму — шэсцьдзсят Аляксандраў, якія сёння носяць яго імя.

Лiлiя ЛАМСАДЗЕ.

Трыкатаж заўсёды ў модзе, і таму папулярны ў людзей усiх узростаў. Задавальняць попыт усiх і закліканы мастакі і канструктары Рэспубліканскага дома мадэлей трыкатажных вырабаў, які створаны сёлета. Нядаўна тут адбыўся чарговы мастацкi савет. Мадэльеры прадставілі на яго каля 130 новых мадэлей.

Сёлета прадпрыемства выпусціць тавараў народнага спажывання прыклад-

на на 90 мiльёнаў рублёў. У першую чаргу яны паступаюць у фiрменны сталiчны магазiн «Мода» і ў аднайменны магазiны, якія з новага года адкрыліся ва ўсiх абласных цэнтрах рэспублiкi.

НА ЗДЫМКУ: у цэху прадпрыемства. На пярэднiм плане памочнiк майстра Канстанцiн ЛАГВiНОВIЧ за праграмаваннем вязальнай машыны з кіраваннем ад ЭВМ.

ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ

НАШ ДЫРЭКТАР

Яго бацька быў беззямельным селянінам Заходняй Беларусi. Каб неяк пракарміць сям'ю, даводзілася працаваць па найму ў пана, шукаць выпадковыя заработкі на лесанiльным заводзе ці на лесанарыхтоўках. У пошуках кавалка хлеба прыйшлося пераехаць з роднай вёскі Быцень у павятова горад Косава, дзе надарылася магчымасць атрымаць у арэнду ад далёкага сваяка лапi зямлі. Была нават думка паехаць з сям'ёй у Канаду ці Аргенціну. Такi шлях выбiралі тады многія беззямельныя і малазямельныя селяне. Але ён не рашыўся. Не мог пакiнуць зямлю, дзе жывуць родныя і блiзкiя яму людзi, дзе магiлы дзядоў і прадзедаў...

Так расказвае пра свайго бацьку Фiлiповiч-сын, генеральны дырэктар Косаўскага аб'яднання па вытворчасцi мэблi. Яму iдзе зараз шосты дзесятак, але ўспамiны дзяцiнства не сцерліся ў памяцi.

Не забыўся трыццаць дзевяты год, калi людзi, атрымаўшы сапраўдную свабоду, пачалі актыўна ладзіць новае, справядлівае жыццё. Ён, сын беднага селянiна, стаў вучыцца ў школе — для яго гэта было крытэрыем справядлівасцi.

Глыбокі след пакiнула ў памяцi вайна. Тры гады фашысцкай акупацыі — тры гады жахлівага тэрору і насiлля. Гарэлі дамы, гiнулі людзi. Але горад не скарыўся ворагу. Гарадская антыфашысцкая арганiзацыя, на чале якой стаяў Фiлiповiч-старэйшы, наладзіла падпольную барацьбу, і гiтлераўцы нi дня не адчувалі сябе ў поўнай бяспецы. Ад гэтага яны яшчэ больш лютавалі. У

Косаве, дзе перад вайной налічвалася восем тысяч чалавек, фашысты забiлі больш паловы яго жыхароў.

Цяжкiмі былі і першыя пасляваенныя гады. Для іх сям'і асабліва: памёр бацька. 15-гадоваму Сяргею Фiлiповiчу давялося ўзяць на сябе абавязкi гаспадара. Школу прыйшлося кiнуць. Араў, сеяў, касiў — усё рабiў сам. Пазней скончыў кароткатэрмiновыя курсы і, атрымаўшы прафесiю камбайнера і шафёра, стаў працаваць у мясцовым калгасе.

Пасля службы матросам на Цiхаавiянскiм флоце ён вярнуўся дадому. Многiя яго аднагодкi да гэтага часу ўжо скончылі сярэдняю школу, некаторыя нават паспелі атрымаць вышэйшую адукацыю. У Фiлiповiча ж за плячамi было толькi шэсць класаў. Натуральна, зайздросцiў хлопцам. І таму вырашыў, што будзе працаваць шафёрам і адначасова вучыцца ў вярэдняй школе. Так і круціўся памiж работай, вучобай і сям'ёй з малымi дзецьмi.

Потым было яшчэ шэсць гадоў вучобы ў Мiнску ў Беларускам iнстытуце народнай гаспадаркi. Не, ён не шукаў нейкiх матэрыяльных выгод ад атэстатаў і дыпламаў. Такi быў час — усё вучыліся. І Фiлiповiч стараўся не адстаць, якiмi б цяжкiмі нi былі абставiны яго асабiстага жыцця. Разумеў: калi ў маладыя гады не вучыцца, дык потым можа быць позна.

Вось ужо больш за 25 год Сяргей Фiлiповiч кіруе адным з буйнейшых прадпрыемстваў мясцовай прамысловасцi Брэстчыны. Калi пасля службы на флоце ён прыйшоў працаваць сюды шафёрам, гэта быў невялікі камбiнат раённага маштабу, які выпускаў фарбаваныя плацяцныя шафы, крэслы, бочкi. Пятнаццаць гадоў назад на базе прадпрыемства было ўтворана мэблевае вытворчае аб'яднанне. У склад яго ўвайшлі цэхi ў горадзе Кобрыне, вёсцы Быцень і пасёлку Бронная Гара. Пашырылася сфера дзейнасцi дырэктара, ускладнілася вытворчасць, паўстала нямаля праблем вытворчага і сацыяльна-бытавога характару.

За апошныя пятнаццацігоддзе прадпрыемства было рэканструявана. Ад вырабу прымiтыўнай прадукцыі аб'яднанне прыйшло да выпуску добрай мэблi, якая карыстаецца попытам у пакупнiкоў. Аб'ёмы вытворчасцi ўзраслі ў пяць разоў.

Не заставаўся па-за ўвагай і сацыяльныя праблемы. Прадпрыемства на ўласныя сродкi і сваімі сіламі будавала жыллё для работнiкаў аб'яднання. Сотнi сем'яў за гэты час атрымалі кватэры ў новых дамах.

«Наш дырэктар», — так гавораць у Косаве пра Сяргея Фiлiповiча. Людзi, якія прыходзяць да яго са сваімі праблемамі, як да кіраўнiка і як да дэпутата, заўсёды знаходзяць разуменне і дапамогу.

Якiў ЯНЧАНКА.

НА ЗДЫМКУ: дырэктар мэблевага аб'яднання Сяргей ФIЛIПОВIЧ.

СУСТРЭЧЫ З СУАЙЧЫННІКАМІ Ў АРГЕНЦІНЕ

ДОБРЫЯ ВЯТРЫ СЯБРОЎСТВА

Дарога з Масквы ў Буэнас-Айрэс няблізкая. Ноч ляціш і палову дня захопіш. Затое часу маеш удосталь, каб безліч думак перадумаць. Яны ж то беглі наперад, то вярталіся назад і ўсё да аднаго прыпынку, да тых людзей, каго ліхая доля і абставіны адарвалі ад бацькоўскага гнязда і занеслі ў другое зямное паўшар'е. І адчуваеш, што дакранаешся да гэтага прыпынку, як да нечага надзвычай тонкага, балючага, часамі трагічнага.

Самалёт дае яшчэ адну перавагу: у ім час і прастора як бы спрасоўваюцца. І падхоплівае цябе плынь часін мінулых. У сярэдзіне 20-х гадоў несла яна гэтым шляхам параходы, набітыя ўкраінцамі, беларусамі, палякамі. Не казачнае Эльдарада вабіла іх, як некалі іспанскіх канкістадораў. Эмігранты шукалі працы, хлеба і зямлі.

Так, абставіны... Нястача, прыгнёт, беззямелле. А тут ушныя агенты заходніх транспартных кампаній і народжаныя галечай чуткі абяцалі зямлю ў Амерыцы. І рушылі туды сяляне, ратуючыся ад галечы, з раёнаў Заходняй Украіны і Беларусі, пайшлі нялёгкімі эмігранцкімі сцежкамі. Цешылі сябе надзеяй, што замкнулі ў хатцы пад саламянай страхой і ліхую долю, і неспрыяльныя абставіны, Амерыка дапаможа, бо сам бог, як казалі тады, любіць Амерыку...

«...Буэнас-Айрэс», — загаманілі вакол мяне пасажыры, стомленыя доўгім падарожжам, прыхініліся да вокнаў. Насустрач імчаўся галоўны горад краіны, які гіганцкім дыскам уладкаваўся на берагах Ла-Платы і зіхаецца дзіўным сярэбраным святлом. Поўная назва горада Пуэрта-дэ-Санта-Марыя-дэ-Буэнас-Айрэс. Паступова поўная скарацілася, а звыклае Буэнас-Айрэс азначае «Добрыя Вятры».

Разам з пасажырамі ў сталічны аэрапорт «Эсэйса», трохі цеснаваты для міжнароднага, увайшла шумная гамонка, мітусня, хваляванне — прадвеснікі радаснага і доўгачакаванага моманту сустрэчы. Нялёгка было арыентавацца ў разнамоўным натоўпе сустракаючых, але мы адразу звярнулі ўвагу на вялікую групу людзей: славянскае аблічча, дзеці ў нацыянальным убранні народнай ССР. Зямлякі. Нас сустракалі прадстаўнікі Федэрацыі культурна-спартыўных клубаў савецкіх грамадзян Аргенціны. Пасланцоў кожнай рэспублікі віталі іх браты і сёстры па нацыі. З усіх бакоў да нас ляцела: «Можа, хто з Кобрыны

Летась Аргенціну наведла турыстычная група савецкага Таварыства «Родина». У яе складзе былі вядомыя артысты, прадстаўнікі рэспубліканскіх Таварыстваў па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом: Украіны, Беларусі, Літвы, Арменіі, служыцелі праваслаўнай царквы. Мэта паездкі — сустрэча з

ёсць?» «Баранавіцкіх няма?» Абдымкі, слёзы...

Я ўбачыў, як з гэтага пасляпрылётнага гармідару выскачыў маленькі хлопчык пляшасці гадоў. Кірпаты носік, валасы колеру кудзелі, кашуля, вышытая ўзорам, надта падобным да беларускага арнаменту, і падпяраная паяском. Ён рашуча перадаў мне букет гваздзікоў, хацеў нешта сказаць, але... засаромеўся і знік паміж чамаданаў і дарослых. «Трэцяе пакаленне расце... з беларускае сям'і... клуб «Дняпро», — падказаў мне хтосьці з суайчыннікаў. І аніяк не верылася, што мы пакінулі ззаду мноства дзяржаўных граніц, што стаім на лацінаамерыканскім кантыненте, радзіме вызваліцеля Амерык Хасэ дэ Сан Марціна. Здавалася, нікуды мы не выляталі з Савецкага Саюза, а прыехалі на якое-небудзь культурнае мерапрыемства на братнюю Украіну ці ў Арменію.

Пераступілі мы парог аэравакзала, і шпаркія падзеі панесліся як бы ў двух вымярэннях. Першае — прагрэсіўныя арганізацыі суайчыннікаў з іх дзейнасцю, мікракліматом, укладам. Другое — усё, што знаходзілася за іх сценамі і не магло не цікавіць: краіна гауча (пастух неабсяжнай пампы — сімвал і талісман Аргенціны). Першае вымярэнне мае сваю біяграфію, мінулую і сучасную, якая сабраная з тысяч старонак горкага эмігранцкага лёсу. Яна з'яўляецца дапаўненнем да гісторыі савецкага і аргенцінскага народаў і заслугоўвае асобнай гаворкі.

II.

І самалёт прыземліўся, і сустрэча была лепшай не трэба, а думак ад гэтага не паменшала. Бо адчуваў: вось-вось дакрануся да таго прыпынку не абстрактна, а рэальна. Я хваляваўся. Як яны жывуць-маюцца, мае суайчыннікі? Ці не забыліся пра Бацькаўшчыну? Што ні кажы, паўстагоддзя аддзяляе іх ад яе, а на геаграфічнай карце раздзяляе цэлы свет.

землякамі, знаёмства з дзейнасцю іх арганізацыяў, аб'яднаных у Федэрацыю культурна-спартыўных клубаў савецкіх грамадзян у Аргенціне. Пра краіну, дзе жывуць і працуюць суайчыннікі, нязменна падтрымліваючы сувязі з Бацькаўшчынай, і пойдзе наша гаворка...

славаі Савецкага Саюза, з якім нас звязваюць цесныя вузы дружбы».

У актавай зале я аглядзеўся. Зала, разлічаная на паўтысячы глядачоў, размясціла, пэўна, удвая больш. Людзі стаялі ў праходах, ля сцен, віталі нас усмешкамі і ўзмахам рук. Першыя словы вядучага — і гоман заціх. Выкананнем Дзяржаўных гімнаў Савецкага Саюза і Аргенціны пачаўся гэты фестываль дружбы. Перарэзан стужка, і пад апладысменты побач з бюстам М. Астроўскага была адкрыта мемарыяльная дошка, прысвечаная юбілею. На мовах дзвюх краін прагучалі ўступныя словы і кароткая гісторыя клуба...

...Год стварэння — 1946. На лічбае 350 членаў. Клуб украінска-беларускі, з удзелам аргенцінцаў, італьянцаў, іспанцаў. Развіты ўсе напрамкі культурна-асветніцкай дзейнасці: мастацкая самадзейнасць, бібліятэка, дэманструюцца савецкія фільмы, у школе рускай мовы вучацца 35 чалавек...

Святочную праграму прадоўжылі клубныя артысты. Хіба валодае слова такім чудадзейным сродкам выразнасці, каб перадаць пачуццё, якое агарнула нас, тых, хто сядзеў за 16 тысяч кіламетраў ад Радзімы і слухаў у выкананні трыццацігалосага хору «Рассвет» з маленства знаёмае і дарагое для кожнага беларуса: «Гэта ты, мая зорка ясная...»? А ці ўседзіш на месцы, калі танцоры з групы «Вечарынка» з такім уздымам і маладым запалам выконваюць рускія народныя танцы, што міжволі спалохаешся за трываласць падлогі на сцэне! Адно аб'яцкавы ўседзіць... Гарантую, што такіх у зале не было. А дзіцячы ансамбль дык з першых «па» пакарыў прысутных тонкім разуменнем харэаграфічнай сцэнікі «Матрошкі».

Савецкія артысты далі такую ацэнку самадзейным артыстам: прафесійна. Каб атрымаць яе, трэба было многа працаваць, трэба было душой ставіцца да справы.

Але ж мастацкая самадзейнасць — толькі прэлюдыя. Гледачы з нецярпеннем чакалі самае галоўнае — канцэрта артыстаў з Айчыны. І завінела ў клубе суайчыннікаў горада Добрых Вятроў створаная прыгожым, зычным голасам заслужанага артыста РСФСР В. Коршунава раздольная «Калінка». Зачаравала яна аргенцінскіх беларусаў і ўкраінцаў. Цесна ёй стала ў чатырох сценах, вырвалася на волю пад буйныя, цяжкія зоркі неба Паўднёвай Амерыкі і, як заціхлі апошнія акорды, узварвала залу авацыямі. А голас Коршунава землякі называць «залатым». І зноў будучы паўтарацца авацыі, калі будзе спяваць украінскія песні народная артыстка УССР Л. Забіляста, армянскія — артыстка тэатра оперы і балета Арменіі Рэвека Адэжахан, літоўскія — саліст Вільнюскай філармоніі Вальдэмарас Франконіс.

Адчувалася, як прагна цягнуліся сэрцы да песень свайго народа, нібыта імкнуліся ўабраць у сябе кожную іх нотку, кожнае слова. І тады па-здраўніцку мільгала ў вачах туга-маркота, настоевая на слязах і адвечных думках пра радзімую старонку. Мне казалі, што ў зале шмат выхадцаў з былой Заходняй Беларусі, якую яны часта бачаць у маргах і снах. А жыццё бяжыць усё наперад і наперад. Не раз я быў сведкам таго, што не пазнае сёння свой бацькоўскі край замежны суайчыннік, так усё змянілася. І не маглі мы пакінуць людзей у зале без слова пра сённяшні дзень Беларусі, пра яе дасягненні і планы. Як жа мне хацелася, каб тое слова данесла да іх і злелы аksamіт палескіх ніў, і шпэт збажыны, і блакіт рэчак і азёр.

У перапынку нас акружылі землякі. Завязалася гаворка, якая часам блыталася ў беларускіх, польскіх, рускіх і іспанскіх словах. Высокі чалавек, вусы падковай, нетаропкім разважым голасам запытаўся, як з Масквы заехаць у Пінск. Адбыўся кароткі абмен пытаннямі. Пачынаў я. «Вы — беларус?» — «Як пазнаў?» — «Па вас бачу...» У чалавека зацяло дыханне, не саўладаўшы з сабою, ён схопіў і доўга трымаў мяне ў абдымках.

Хтосьці цікавіўся турыстычнымі маршрутамі. Справа ў тым, тлумачылі мне, што фірма «Турызма мундзіаль» мае намер арганізаваць групу суайчыннікаў-беларусаў, каб зрабіць падарожжа па нашай рэспубліцы.

Канстанцін ШАЛЯСТОВІЧ.
[Заканчэнне будзе].

У сярэдніх школах ССР, у тым ліку і Беларусі, вядзецца выкладанне асноў інфарматыкі і вылічальнай тэхнікі. Праўда, пакуль што не ва ўсіх вучняў, асабліва сельскіх, ёсць магчымасць пазнаёміцца з сепраўдным камп'ютэрам, самім паспрабаваць яго ў рабоце. У Гомельскай вобласці дапамагчы ў гэтым вясковым школьнікам узяліся чацвёртакурснікі эканамічнага факультэта Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта. Імі створаны перасоўны камп'ютэрны комплекс. Студэнты спецыяльным аўтобусам дастаўляюць у сельскія школы электронна-вылічальную машыну «Электроніка-60».

НА ЗДЫМКУ: заняткі ў Красненскай сельскай школе вядзе навуковы супрацоўнік ўніверсітэта У. КАРАКА.

Фота І. ЮДАША.

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

ЧАСЦІНКА РАДЗІМЫ

Паважаныя сябры! Вашу газету я атрымліваю рэгулярна і чытаю з цікавасцю. Вялікае дзякуй. Яшчэ дзякую вам за апублікаванне майго артыкула «На Радзіме праз 40 год». Вось і зараз хачу вас папрасіць надрукаваць гэта маё пісьмо, у якім расказваю аб тым, як дарага нам, суайчыннікам, хто жыве за мяжой, усё, што хоць якім-небудзь чынам звязана з нашай Радзімай.

Не так даўно нам з жонкай зноў давялося тут, у Канадзе, зведаць радаснае пачуццё гордасці за Савецкую краіну, дзецімі якой мы лічым і сябе, за яе вялікія поспехі ва ўсіх галінах жыцця. Але раскажу ўсё па парадку. Мяне цікавяць сельскагаспадарчыя машыны. Аднойчы ў праграме навін перадалі, што выстаўка такіх машын адкрываецца непадалёку ад месца, дзе мы жывём, на фермах у раёне Талботвіл. У бліжэйшы выхадны мы паехалі туды. Адраду было відаць, што выстаўка вельмі прадстаўнічая і добра арганізаваная. Тут было звыш тысячы самых розных сельскагаспадарчых машын. Экспазіцыя настолькі вялікая, што наведвальнікаў вазлілі па ёй на трактары з

прычэпам. Чаго толькі там не было: і дзядуля сучасных механізмаў — стогадовыя паравы рухавік, і самая сучасная тэхніка для апрацоўкі глебы і ўборкі ўраджаю розных фірм і кампаній. Але самую вялікую цікавасць у нас, як і ў многіх іншых наведвальнікаў выстаўкі, выклікаў раздзел сумеснай канадска-савецкай фірмы па продажы сельгастэхнікі — трактары «Беларусь». Усім было цікава ўбачыць рознай магутнасці машыны, трактары і прыстасаванні да іх. Я даўно чуў добрыя водгукі аб гэтай тэхніцы ад канадскіх фермераў, таму не здзіўляўся іх цікавасці і бурнаму абмеркаванню, якое адбывалася каля машын. Ну а для нас гэта была і сустрэча з часцінкаю Радзімы. Гледзячы на прыгажуну трактары з мілай назвай «Беларусь», успомнілі наш родны край, сваю Беларусь, для якой у той час, калі мы былі вымушаны пакінуць яе, трактар быў чужым, многія нават і не ведалі, што гэта такое. А цяпер фермеры такіх высокаразвітых краін, як Канада і ЗША, ахвотна купляюць трактары, створаныя ў Беларусі, ды яшчэ і расхвальваюць з усіх сіл. Адзіны гэты прыклад можа пераканаўча паказаць, якіх выдатных поспехаў дасягнула наша Радзіма пры сацыялізме. Гэта ўспрымае законную гордасць за Савецкую краіну і ва ўсіх нас, хто жыве ўдалечыні ад роднай зямлі, але любіць яе ўсім сэрцам.

Канада.

Афанасій БАРАВЫ.

СОВЕТСКАЯ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ НА МИРОВОМ РЫНКЕ

КТО ПРЕДСТАВЛЯЕТ ИНТЕРЕСЫ?

С начала 1987 года в Советском Союзе 20 министерств и ведомств, а также более 70 крупнейших объединений и предприятий получили прямой выход на внешние рынки. Они могут использовать для этого, как и прежде, услуги внешнеэкономических организаций Министерства внешней торговли СССР и Государственного комитета СССР по внешним экономическим связям, выступающих в качестве посредника на основе агентских соглашений. Однако в большинстве министерств и предприятий активно идет процесс образования собственных внешнеэкономических органов — хозрасчетных объединений и фирм.

Внешнеэкономические объединения министерств и ведомств создаются со статусом юридических лиц и имеют самостоятельный баланс. Они строят отношения с советскими и иностранными организациями и фирмами на базе хозяйственных договоров. Объединения имеют право совершать все основные виды коммерческих операций в СССР и за границей, создавать свои филиалы и представительства, выступать в судах и арбитражах.

Цель проводимых объединениями операций — выполнение экспортно-импортных планов отрасли, совершенствование структуры поставок за рубеж товаров и услуг, повышение эффективности внешнеэкономических сделок. Особо оговорено, что эти объединения проводят сопоставительный анализ отечественной и иностранной техники, снабжают предприятия отрасли информацией о требованиях мирового рынка. Тем самым производство в стране узнает своих потенциальных зарубежных потребителей и конкурентов. С этой же целью объединение проводит мероприятия по повышению качества экспортных товаров, заключает договоры на осуществление научных разработок, участвует в аттестации продукции и выработке технических стандартов и т. д. Другими словами, оно выступает активным проводником технической политики отрасли и страны.

Объединением управляет Совет во главе с

генеральным директором. За счет прибылей в нем создаются фонды внешнеэкономической деятельности и экономического стимулирования персонала.

Примерно те же задачи и функции имеет и внешнеэкономическая фирма предприятия или объединения предприятий. Разница лишь в том, что она — часть предприятия и потому действует, как правило, от его имени, а не со статусом юридического лица. Фирма может иметь самостоятельный баланс или быть на балансе предприятия в целом. Наконец, в ряде случаев предприятия и их объединения предпочитают включить свои внешнеэкономические фирмы в состав хозрасчетных внешнеэкономических объединений министерств.

Часть таких объединений возникла путем передачи отраслевым министерствам однопрофильных всесоюзных внешнеэкономических организаций из Министерства внешней торговли и Государственного комитета по внешним экономическим связям. Так, «Автоэкспорт» был целиком отдан автомобильной промышленности, «Тракторэкспорт» — тракторному и сельскохозяйственному машиностроению, «Стройматериалторг» — промышленности строительных материалов, «Союзхимэкспорт» — химической промышленности, «Станкоимпорт» — станкостроительной и инструментальной промышленности, «Медэкспорт» — медицинской и микробиологической промышленности и т. д. В свою очередь, в таких министерствах, как, например, энергетического машиностроения, электротехнической промышленности, химического и нефтяного машиностроения, приборостроения, средств автоматизации и систем управления, в Государственном агропромышленном комитете созданы или образуются самостоятельные внешнеэкономические объединения с частичным привлечением специалистов из Министерства внешней торговли и Государственного комитета по внешним экономическим связям.

Предполагается, что эти новые организации будут осуществлять около одной пятой внешнеэкономического оборота СССР, около двух пятых торговли машинами и оборудованием, в том числе две трети всех машинно-технических поставок страны за рубеж.

Максим РОЩИН.
(АПН).

ОБ ОЗОННОМ СЛОЕ, РАКЕТАХ И «ИСПОРЧЕННОЙ КОСМОНАВТАМИ» ПОГОДЕ

ДИСТАНЦИОННОЕ ЗОНДИРОВАНИЕ ЗЕМЛИ

О некоторых результатах атмосферных исследований, выполненных в последние годы из космоса, по просьбе корреспондента АПН рассказывает заведующий лабораторией Института физики атмосферы АН СССР, доктор физико-математических наук, летчик-космонавт, дважды Герой Советского Союза ГЕОРГИЙ ГРЕЧКО.

Один из экспериментов на станции «Салют-7» по дистанционному зондированию, в подготовке и проведении которого мне довелось участвовать, имел целью изучение малых газовых составляющих земной атмосферы. Главным образом нас интересовал озон.

Сравнительно тонкий его слой, расположенный на высоте 20—25 километров над поверхностью Земли, предохраняет все живое на планете от губительного ультрафиолетового излучения Солнца. Однако постепенно озонный слой истончается, а кое-где даже разрушается. Например, обнаружена гигантская «озонная дыра» над Южным полюсом.

Не исключено, что подобные дыры существуют и над Европой. Разрушение озона может иметь самые неприятные последствия: возрастет вероятность заболеваний, произойдет потепление на планете, что приведет к затоплению обширных прибрежных районов, изменению географии сельскохозяйственного производства. Почему же истончается озонный экран?

Нередко в этом упрекают нас, космонавтов. Но ракеты при взлете пробивают озонный слой за считанные секунды и воздействуют лишь на незначительную его часть. Куда больший вред приносят сверхзвуковые самолеты. Разрушают озон различные аэрозоли: пыль, зола, металлические, почвенные частички, попадающие в атмосферу с вулканическими и промышленными выбросами.

Сегодня антропогенное воздействие на озонный слой приближается, видимо, к тому пределу, когда природа уже будет не в состоянии исправлять наши ошибки. Важно этот предел не проглядеть, количественно оценить масштабы глобального загрязнения воздушного бассейна.

Изучается озон еще и в целях повышения точности прогнозов погоды. Мы привыкли сетовать на ошибки синоптиков. Действительно, сегодня оправданность прогнозов не намного выше, чем тридцать лет назад. На метеорологов работают спутники, научно-исследовательские суда и самолеты. Информация обрабатывается на новейших ЭВМ, а достоверность прогнозов все-таки оставляет желать лучшего. В чем же дело? Метеорологами сегодня набирается в основном статистика. Точнейшая же структура атмосферных процессов, в ней происходящие и влияющие на механизм переноса тепла между различными слоями атмосферы, остаются по сей день малоизученными.

Озон как раз и является индикатором, по которому можно судить о составе и динамике атмосферы.

На «Салют-7» в рамках эксперимента по озону атмосферу изучали во время захода солнца с помощью многоканального спектрометра. Одновременно его фотографировали через специальную призму с четырех светочувствительными и получали четыре разных изображения светила. Сразу после захода солнца снимали и видимый горизонт. В сумерках на нем заметны полосы различных цветов. Сочетание всех трех видов исследований дает наиболее полную картину рассеяния атмосферы по примесям.

Оказалось, что в бедных озонном слоях атмосферы наблюдается повышенное содержание аэрозоля, и наоборот. Аэрозоль способствует разрушению озона и сам поглощает солнечную радиацию, причем в больших количествах, чем озон. Отсюда следует, что надо строго контролировать аэрозольные выбросы в атмосферу, определять зоны их распространения как по высоте, так и по площади.

Работы по дистанционному зондированию Земли, по изучению атмосферы продолжатся теперь на орбитальной станции «Мир», где кроме уже испытанной и хорошо себя зарекомендовавшей аппаратуры будут использоваться новые приборы, в частности, из Чехословакии, ГДР, Болгарии.

Елена НЕЛЕПО.
(АПН).

РУКОВОДИТЕЛИ МАГАТЭ ПОДТВЕРЖДАЮТ:

В СССР ПРИНЯТЫ НЕОБХОДИМЫЕ МЕРЫ БЕЗОПАСНОСТИ НА АТОМНЫХ РЕАКТОРАХ

Такой вывод следует из заявлений, сделанных руководителями Международного агентства по атомной энергии (МАГАТЭ) в СССР после посещения Чернобыльской электростанции.

— В первую очередь, — отмечал Генеральный директор МАГАТЭ Ханс Бликс, — нас интересовали вступившие в строй первый и второй блоки этой станции. Когда мы были в Чернобыле, они работали на полную мощность, и нам предоставили подробную информацию о всех изменениях, внесенных в технологию, а также в системы безопасности. Они, на наш взгляд, достаточны.

У руководителей МАГАТЭ не вызвала сомнений целесообразность пуска этих блоков после произведенных на них изменений. Меры, принятые на Чернобыльской станции, где используются атомные реакторы канального типа с графитовым замедлителем (РБМК-1000), можно разделить на две категории: организационные и технические.

Известно, что главная причина чернобыльской аварии — ряд допущенных работниками электростанции грубых нарушений правил эксплуатации реакторных установок. В этой связи в СССР принят комплекс мер, который должен с гарантией исключить повторение случившегося. Прежде всего введены строжайшая технологическая дисциплина, категорический запрет на какие-либо отклонения от установленных регламентов эксплуатации станций, усилен контроль за их работой. Идет переподготовка обслуживающего персонала АЭС, в частности, на расширяющемся числе учебно-тренировочных центров, где создаются самые немыслимые ситуации, которые могут возникнуть при эксплуатации станций.

Что касается конструкции реакторов РБМК-1000, то она в принципе сохранена. Изменения сделаны в рамках существующей конструкции для того, чтобы снизить чувствительность установки к колебаниям режима эксплуатации, исключить возможность аварий, подобных чернобыльской. Такие меры осуществлены на всех действующих в СССР реакторах этого типа.

В частности, увеличено число поглощающих стержней, постоянно находящихся в активной зоне реактора, и приближено к ней стартовое расположение регулирующих стержней, благодаря чему в случае необходимости системы защиты будут включаться быстрее, чем это было раньше. Установлены некоторые дополнительные диагностические системы, контролирующие работу оборудования. Проверка, проведенная на первом блоке Чернобыльской АЭС, показала, что при этих изменениях несколько ухудшаются экономические показатели станции, но зато она работает с большей устойчивостью, гарантирующей повышенную безопасность. А это главное.

У чернобыльского реактора много положительных аспектов, — подчеркивал на пресс-конференции в Москве руководитель отделения ядерной безопасности МАГАТЭ Моррис Розен. — Вместе с тем имеются определенные характеристики, которые могут привести к проблемам. Возникает вопрос: учли ли советские специалисты все

эти проблемы при разработке проекта, решили ли их? Я даю на него положительный ответ.

Таким образом, реакторы РБМК-1000, по мнению руководства МАГАТЭ, обладают необходимым уровнем безопасности и ими можно пользоваться впредь. Однако в СССР принято такое решение: блоки с реакторами этого типа, сооружение которых начато на АЭС, будут введены в эксплуатацию с изменениями, предложенными специалистами. В частности, на Чернобыльской станции после дезактивации войдет в строй третий блок, а затем будет завершено строительство пятого и шестого.

Но все же в будущем предусматривается использовать главным образом корпусные водо-водяные реакторы (ВВЭР-1000) мощностью миллион киловатт. Для этой цели создается крупная производственная база по выпуску такой техники. Так, в Волгодонске (на юге европейской территории СССР) продолжается строительство завода атомного энергетического машиностроения «Атоммаш».

Примечательно, что примерно 30 процентов всего времени, отведенного на этом заводе уходит на контроль качества продукции. Контроль здесь ведется практически всем арсеналом неразрушающих методов, в том числе гамма-излучением, ультразвуком, цветной дефектоскопией, используются стенды для гидравлических испытаний корпусов реакторов.

На атомную энергетику в СССР работают также «Ижорский завод» в Ленинграде, другие предприятия...

— На Чернобыльской станции мы находились в непосредственной близости от четвертого, аварийного блока, заключенного в бетонный саркофаг, — рассказывал Моррис Розен. — И констатировали: выбросы радиоактивности здесь составляют всего три милликури в день, что в десять раз меньше уровня при нормальной эксплуатации любой атомной станции.

Система мощной вентиляции исключит образование в этом сооружении каких-либо скоплений газообразных радиоактивных продуктов и неожиданные выбросы в атмосферу. Она состоит из трех независимых линий, оснащенных системой фильтров с коэффициентом очистки в тысячу раз. Причем есть еще одна дополнительная автономная линия вентиляции. Запас надежности достаточный, чтобы избежать сюрпризов.

За всем происходящим в саркофаге ведется внимательное наблюдение. Одни диагностические системы осуществляют надзор за температурой, радиацией, следят, не проходит ли сквозь фильтры радиоактивные частицы. Другие нужны исследователям: надо знать, что происходит с радиоактивными остатками, как себя ведут в условиях радиации конструкции и материалы. Результаты этих исследований имеют важное значение для науки.

Евгений ЕГОРОВ.

ГЕНІЙ РАСІЙСКИ, ЗОРКА СУСВЕТНАЙ ПАЭЗІІ

Слава, гонар і веліч Расіі — вялікі Пушкін. Яго імя святое для людзей многіх пакаленняў, перакананняў і нацыянальнасцей.

Паўтара стагоддзя мінула з таго раковага дня, як на Чорнай рэчцы прагучаў подлы выстрал і загінуў паэт. 150 гадоў... Пушкінская паэзія стала не толькі для рускага, але і для ўсіх народаў эталонам мастацкай дасканаласці, узорам маральнага служэння мастака Айчыне. Змяняюцца пакаленні, і кожнае наступнае адкрывае для сябе свайго, блізкага і роднага Пушкіна.

Творы паэта гучаць на мовах усіх народаў нашай краіны. Асабліва вялікі ўплыў зрабіў Пушкін на беларускіх паэтаў, якія на чале з Янкам Купалам і Якубам Коласам прыйшлі ў літаратуру ў час рэвалюцыі 1905 года.

За гады Савецкай улады амаль усе асноўныя творы Пушкіна былі перакладзены на беларускую мову і многа разоў выдаваліся ў сотнях тысяч экзэмпляраў. Янка Купала пераклаў «Меднага конніка», Якуб Колас — «Палтаву», Аркадзь Купляшоў — «Яўгенія Анегіна», Кузьма Чорны — «Аповесці Белкіна». Лірыку і казкі Пушкіна перакладалі многія лепшыя паэты Беларусі: Максім Танк, Пятруся Броўка, Алесь Якімовіч, Максім Лужанін і іншыя.

Творчасць Пушкіна жывіць не толькі літаратуру, але і мову, і тэатральнае мастацтва беларускага народа. На выкародных творах Пушкіна моладзь Беларусі падобна старэйшым пакаленням, выходзіць у сабе пачуццё горадасці за свой народ і глыбокай любасці да сваёй Радзімы.

АНЧАР

Дзе след жыцця ў пустыні знік,
На грунце бедным,
Амярцвелым,
Анчар, як грозны вартаўнік,
Стаіць адзін на свеце цэлым.

Прырода высохшых пясчоў
Яго ў дзень гневу нарадзіла
І ад карэння да лістоў
Густой атрутай напаіла.

Дыхнуць паўдзённыя вятры —
Атрута капае расіцай,
Пад вечар стыне на кары
Густой, празрыстаю жывіцай.

К яму і птушка не ляціць,
А толькі вецер мімалётны
На дрэва смерці набяжыць —
І прэч імчыцца ўжо смяротны.

Калі ж пад спёкаю пясчоў,
Зблукнуўшы, хмара тут заплача,
Атрутны дождж з яго лістоў
Сплывае на пясак гарачы.

Ды чалавека князь паслаў
Да дрэва смерці і пакуты.
І той пайшоў,
Ледзь змрок апаў,
І раніцою прынёс атруты.

Прынёс ён згубную смалу,
Галлё з завяўшымі лістамі,
І пот па бледнаму чалу
Сцякаў халоднымі руччамі.

Прынёс — і аслабеў, і лёг
Пад засень будана старога,
І згінуў бедны раб ля ног
Уладара свайго ліхога.

А князь атрутай загадаў
Насыціць стрэлы-бліскавіцы,
І разам з імі смерць паслаў
Ён за суседнія граніцы.

НЯНЬЦЫ

Сяброўка дзён маіх суровых!
Даўно, даўно, наяве, ў сне,
Сярод глушы лясоў сасновых
Адна чакаеш ты мяне.
Ты пад акном сваёй хаціны
Гаруеш, быццам на часах,
Марудзяць з кожнаю хвілінай
Пруткі ў паморшчаных руках.
Глядзіш ты часта на вароты,
На чорны і далёкі шлях.
Сум, прадчуванні і клопаты
Ляглі цяжарам у грудзях.

ПУШКІН У МІХАЙЛАЎСКІМ

Расказваюць, што кожную восень месячнымі начамі да дома Пушкіна ў Міхайлаўскім прылятае сава, садзіцца на вільчак даху і голасна плача. Менавіта плача. Ці не пра яе пісаў яшчэ і сам Пушкін: «То был ли сон воображенья, или плач совы?..»

Старажытныя грэкі і рымляне лічылі сава сімвалам вечнасці. Што ж, вечнасць Міхайлаўскага перамагла, хоць і не адразу.

Пасля смерці паэта дом быў прададзены на злом. У Міхайлаўскім пасяліліся чужыя людзі. У канцы мінулага стагоддзя туды зноў вярнуўся сын паэта Рыгор Аляксандравіч. Пакідаючы Міхайлаўскае, ён пасадзіў у памяць бацькі вяз пасярэдзіне Зялёнага круга. Было гэта ў 1899 годзе, да 100-годдзя з дня нараджэння Пушкіна.

На рубяжы XX стагоддзя Міхайлаўскае было нарэшце набыта ў дзяржаўную ўласнасць. Але толькі пастанова Савецкага ўрада 1922 года адкрыла шлях да стварэння тут унікальнага музейна-запаведнага комплексу. У Міхайлаўскім ачысцілі сажалкі, давялі да ладу алеі, кветнікі, сады, лугі. Ва ўзведзеным на старым фундаменце Дома-музеі паэта пачалі з'яўляцца першыя мемарыяльныя рэчы. Многія з іх былі перададзены нашчадкамі суседзяў Пушкіна на Міхайлаўскаму Осіпавых - Вульф, якія безжаліва захоўвалі пушкінскія рэліквіі.

...Цямнее. У вокнах міхайлаўскага дома запальваюцца агні. І ўзноўленая ніць мінулага, ніць часу вядзе нас да таго далёкага дня 1817 года, калі ліцэйскім выпускніком убог Пушкін у засень яловай алеі Ганібаў.

Гэта была першая і, відавочна, кароткая сустрэча юнага паэта з яго «прыютом спокойствия, трудов и вдохновения» — эпизод, поўны «белых плям» для біёграфу рускага генія.

Другі прыезд сюды Пушкіна быў вымушаным. Цар у гневе за волналюбівыя вершы і незалежны нораў адправіў паэта ў Міхайлаўскае пад нагляд паліцыі, у ссылку. К таму часу Пушкін ужо стаў кумірам Расіі, паэтам, чьё імя было на вуснах не толькі сталічнай моладзі, але і ўсёй прагрэсіўнай рускай інтэлігенцыі.

Ніхто, нават сам цар, не мог прымусяць Пушкіна жыць так, як ён не хацеў. Гэта незалежнасць выклікала злосьць ворагаў, якія не маглі пераносіць яго свабоднай чалавечай прастаты, яго вострага языка, палітычных поглядаў, яго ўсёпранікаючай думкі. Пушкін прыязджае ў Міхайлаўскае, не ўступіўшы сваім ворагам ні пядзі заваяванага. Ён прыязджае стомленым ад беднасці і вандраванняў, але не страціўшым мужнасці, пасталелым, гатовым да барацьбы. Не, ён не стаў жорсткім. Яго душа не страціла здольнасці верыць, спадзявацца, кахаць.

Міхайлаўскае сустрэла яго цішынёй, неабсяжымі даламі, туманымі, вільготнымі досвіткамі, чорнымі начамі і дрыготкім ззянем месяца, які вісеў тут прама над падаконнікам. Паэт піша тут з новай страсцю, піша многа і рознае, піша рэчы неацэнныя. Ці быў Пушкін такі ўжо адзінокі ў Міхайлаўскім? Думаецца, не.

Ён зачараваны тутэйшай прыродай, вывучае характары суседзяў, якіх паэзней пакажа ў «Яўгенію Анегіне», засяджаецца ў мільх яго сэрцу Осіпавых, што жылі ў суседнім сяле Трыгорскім, назірае быт сялян,

ходзіць па святагорскіх кірмашах, слухае казкі любімай нянькі — проста і мудрай рускай жанчыны Арыны Радзівонаўны. Не, ён быў тут не адзін, а проста сам-насам з сабой. А дзіўны творчы ўзлёт — тут ён стварыў свой лірычны шэдэўр «Да мора», славетную драму «Барыс Гадуноў», якая вывела яго на прастор грамадскага служэння і высокага гістарызму, — гэты пераможны ўзлёт дазволіў справіцца з тым станам, які мог бы зламаць іншы, менш магутны дух. Доўгімі зміннымі вечарамі адзінота бегла ад яго яшчэ і таму, што ён ведаў: пра яго думаюць, яго помняць. «Ніхто з пільменнікаў рускіх не паварочваў так сэрцамі нашымі, як ты», — піша Пушкіну ў Міхайлаўскае яго ліцэйскі сябар Дэльвіг. «Па данаму мне паўнамоцтву прапаноўваю табе першае месца на рускім Парнасе», — ляціць да яго словы Жукоўскага. «Няўжо Пушкін пакіне гэтую зямлю без паэмы?» — патрабавальна пытаў у лісце да яго паэт-рэвалюцыянер Рылееў. Іван Пушчын — сумленне рускай інтэлігенцыі, сумленне дзекабрыстаў — правёў тут шчаслівыя гадзіны, уважліва слухаючы сябра, які чытаў урывкі з новых твораў. Наведаў яго тут і Дэльвіг.

Сюды, у Міхайлаўскае, прыйшла да Пушкіна страшная вестка пра жорсткае падаўленне паўстання дзекабрыстаў, паўстання лепшых людзей Расіі, сярод якіх у Пушкіна было нямала сяброў. Гэта тады на палях рукапісу паэта ўзнік малюнак — шыбеніца з контурамі пяці павешаных і абарваным радком: «І я б мог...»

Есць нейкі асобы сэнс у тым, што Пушкін закончыў «Барыса Гадунова» восенню 1825-га, што папярэднічала паўстанню дзекабрыстаў на Сенацкай плошчы ў Пецярбургу. Есць нейкі асобы сэнс і ў гэтых грозных закліках: «Народ! народ! у Крэмль! у царскія палаты!»

Так, душою паэт быў з паўстаўшымі і сказаў аб праве народа жыць больш дастойна, чымсей за некалькі месяцаў да таго, як расійскі трон захістаўся перад адкрытым выступленнем дваранскай апазіцыі.

Неўзабаве Пушкін пакінуў Міхайлаўскае. Звонку ўсё выглядала так, быццам цар дараваў паэту, але на самай справе вярнуўся ён у старую сталіцу недараваным, хоць і незламаным. І доўга яшчэ свяціў яму ў дарозе цёплы аганёк роднага Міхайлаўскага, саграючы ў нягодах апошняга дзесяцігоддзя. Пушкін прыязджаў яшчэ аднойчы ў гэтыя благаславенныя мясціны жалобным для сябе днём ранняй вясны 1836 года, калі прывёз у Святыя Горы труну з целамаці, падымаўся па сцёртай каменнай лесвіцы на вяршыню ўзвышша да сцен старадаўняга сабора. І пакінуў сабе ў той дзень месца на родавых могільках. Прадчуванне яго, на жаль, хутка збылося...

Штогод, у дзень нараджэння Пушкіна, у Міхайлаўскае з'язджаюцца шматтысячныя паклоннікі паэта. Людзі прыходзяць да Пушкіна як да сябра і нашага сучасніка, пацвярджаючы тым самым словы вялікага крытыка мінулага стагоддзя В. Бялінскага: «Пушкін належыць да вечна жывых і рухомых з'яў, якія не спыняюцца на той кропцы, на якой застала іх смерць, а працягваюць развівацца ў свядомасці грамадства...»

Юрый ОСІПАЎ.

ВЯЗЕНЬ

Сяджу я за кратамі дні і гадзіны
Спазнаўшы няволю арол
Мой сумны таварыш махае
Дзяўбе пад акном акрываўлены

Дзяўбе і кідае, за краты
Нібы пра адно са мной марыць

Заве мяне позіркам,
І хоча сказаць мне:
«Давай паліці!»

Мы вольныя птушкі; пара, браце,
Туды, дзе за хмарай бялее

Туды, дзе сінее краіна мая,
Дзе вецер гуляе свабодны...

***

Я помнік збудаваў сабе
Не зарасце людская да яго

Вышэй чалом сваім ён узняў
Александрыйскага слупа.

Не, я ўвесь не памру — у ліры
Пра перажыўшы мой, душы

І слаўны буду я, пакуль на
Жыць будзе хоць адзін пяснір

Вядомы буду я па ўсёй Русі
І імя маё кожны назаве яшчэ

І горды ўнук славян, і фін,
Тунгус, і стэпаў друг калмацкі

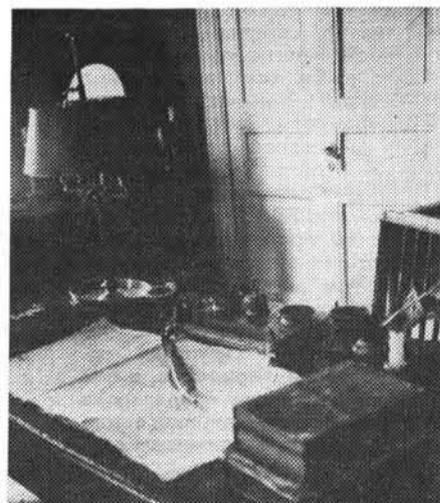
За гэта доўга буду любы я
Што лірай лепшыя надзеі

Што ў мой суровы век
І міласць да няшчасных зваў.

Загаду божаю, о муза, будзь
Не бойся крыўды, лаўраў жадаю

Не пераймайся славай і
І ў спрэчцы дурня не чапай.

Вершы на беларускую мову
пераклаў М. ТАЎКІ.

Свята шануюць памяць пра
вялікага паэта ў нашай краіне.
Сёлета, у дзень памінаў
А. Пушкіна — 10 лютага
тысячы людзей сабраліся
ля помніка паэту ў Маскве
[здымак першы], у Міхайлаўскім,
дзе працуе музейна-запаведнік
А. Пушкіна.

У МАСКВЕ ВУЧАЦА БУДУЧЫЯ
МАЙСТРЫ КІНО З РОЗНЫХ КРАІНІНСТЫТУТ ПРЭСТЫЖНЫ
І ПАПУЛЯРНЫ

Лета 1986 года назаўсёды, трэба думаць, застанецца ў памяці грэка Грыгорыаса Карыадзінакіса, філіпінца Хасе Севільі Хо, егіпцяніна Ашрафа Саміра і калумбійкі Марыі Валенсіі Аранча. Прайшоўшы складаны творчы конкурс, яны сталі студэнтамі Усесаюзнага дзяржаўнага інстытута кінематографіі ў Маскве (УДІК), дзе разам са сваімі ровеснікамі будуць авалодваць прафесію кінарэжысёра ў творчай майстэрні вядомага пастаноўшчыка Юрыя Озерава.

Упершыню замежныя студэнты з'явіліся ў інстытуце кінематографіі ў 1944 годзе. Гэта былі тры маладых людзей з Манголіі. А цяпер на пяці факультэтах — пастанованым (тут рыхтуюць рэжысёраў і акцёраў), аператарскім, сцэнарна-кіназнаўчым, мастацкім і эканамічным — вучацца каля 200 студэнтаў з больш чым 40 краін. У асноўным гэта прадстаўнікі дзяржаў, што сталі на шлях развіцця, але ёсць тут і тыя, хто прыехаў з краін, якія прынята прылічваць да эліты сусветнага кіно (напрыклад, з Італіі). Іншаземцы ёсць і сярод аспірантаў, стажораў (тут, дарэчы, нямала кінематографістаў з Заходняй Еўропы і Паўночнай Амерыкі).

Інстытут кінематографіі можа прымусяць свайго французскага сабрата (інстытут вышэйшага кінанавучання) пазелянець ад зайздросці, таму што мае вялікія сродкі і магчымасці і карыстаецца высокім аўтарытэтам за мяжой, — так напісаў карэспандэнт французскага часопіса «Экспрэс», публікуючы ў Маскве. З многіх іншых кінашкол свету маскоўскую вызначае таксама акадэмічная сістэма падрыхтоўкі: выпускнікі яе атрымліваючы дыплом аб вышэйшай адукацыі, маюць права працаваць і па розных гуманітарных спецыяльнасцях.

Навучанне ў інстытуце ідзе ў так званых «творчых майстэрнях», кіруюць імі аўтарытэтыныя савецкія кінематографісты. Сярод майстроў-рэжысёраў сёння Сяргей Бандарчук, Леў Куліджанаў, Марлен Хуцыеў, Сяргей Салаўеў. Уладзімір Наумаў, творчыя майстэрні студэнтаў-акцёраў узначальваюць Аляксей Баталаў і Яўгеній Мацвееў, аператараў — Аляксандр Гальперын, Вадзім Юсаў... Творчыя майстэрні, як правіла, інтэрнацыянальныя: разам з 8—10 савецкімі студэнтамі вучацца 3—5 іншаземцаў.

У інстытуце ёсць свая кінастудыя, павільёны, цэхі і лабараторыі якой аснашчаны сучаснай кінаапаратурай. У яе рабочае, натуральнае, занятыя прадстаўнікі ўсіх факультэтаў, а значыць, і ўсіх кінаспецыяльнасцей. Як правіла, інстытуцкія карціны цалкам ствараюцца студэнцкімі сіламі, з прыцягненнем стажораў і аспірантаў.

Педагагічным вопытам інстытута кінематографіі, яго вучэбнымі праграмамі і дапаможнікамі карыстаецца з кожным годам усё больш кінаінстытутаў свету. Аб гэтым можна меркаваць хаця б па кангрэсах СІЛЕКТ — Міжнароднага цэнтра сувязі школ кіно і ТБ (Усесаюзнага дзяржаўнага інстытута кінематографіі — адзін з заснавальнікаў і актыўны член гэтай арганізацыі). Так, пасля Вашынгтонскага кангрэса 1978 года кінафакультэты шэрагу ўніверсітэтаў ЗША звярнуліся да сваіх маскоўскіх калегаў з просьбай прадставіць ім метадычныя матэрыялы для вы-

дзення курсу гісторыі савецкага кіно.

Але найбольшую цікавасць выклікае сістэма падрыхтоўкі рэжысёраў. Пад кіраўніцтвам майстра за гады вучобы студэнт стварае, як правіла, тры работы. Гэта вучэбны, курсавы і дыпломны фільмы — каля гадзіны экраннага часу. Нярэдка студэнты-іншаземцы здымаюць гэтыя карціны ў сябе на радзіме; бывае, што іх нават уключаюць у праграмы міжнародных кінафестывалю. Так, напрыклад, у 1986 годзе на Ташкенцкім фестывалі краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі Судан быў прадстаўлены фільмам «Дзеці сонца» маладога рэжысёра Каміна Вагдзі, дыпломніка творчай майстэрні Юрыя Озерава.

Многія студэнты, асабліва з маладых краін, прытрымліваюцца той думкі, што ўжо ў студэнцкую пару ім трэба здымаць карціны, якія тычацца вострых сацыяльных і палітычных праблем. Вось толькі самыя свежыя прыклады. Малады рэжысёр з Беніна Ананда Севярын прысвяціў стужку лёсу легендарнага афрыканскага лідэра Патрыса Лумумбы («Гісторыя аднаго жыцця»), сірыец Ханна Іса Тааме ў карціне «Хто вінаваты?» аналізуе трагічны падзеі ў сённяшнім Ліване, а афранцы Сатар Зада (аператар) і Саід Вазір (рэжысёр) у фільме «Хто з кім?» закранаюць пытанні ісламскай барацьбы на сваёй радзіме.

Не будзе перабольшаннем сказаць, што ў сценах інстытута зараджаліся нацыянальныя кінематографіі многіх краін — Эфіопіі, Сенегала, Малі, Гвінеі і г. д. Сярод выпускнікоў Маскоўскага кінаінстытута — майстры, без якіх немагчыма ўявіць сёння сусветнага кінамоўнага гэта сенегалец Сембен Усман, мексіканцы Серхіа Альховіч і Гансалес Артэга, маліец Сулейман Сісэ, нябожчык Конрад Вольф, які ўзначальваў Акадэмію мастацтваў ГДР, чыліец Себасц'ян Аларкон, паляк Ежы Гофман, цэлая кінематографічная плеяда (больш за сто чалавек) у Балгарыі, цяперашні рэктар Каірскага кінаінстытута і намеснік міністра культуры Арабскай Рэспублікі Егіпет Мустафа Мухамед Алі і многія-многія іншыя... Больш за тысячу чалавек з 56 краін.

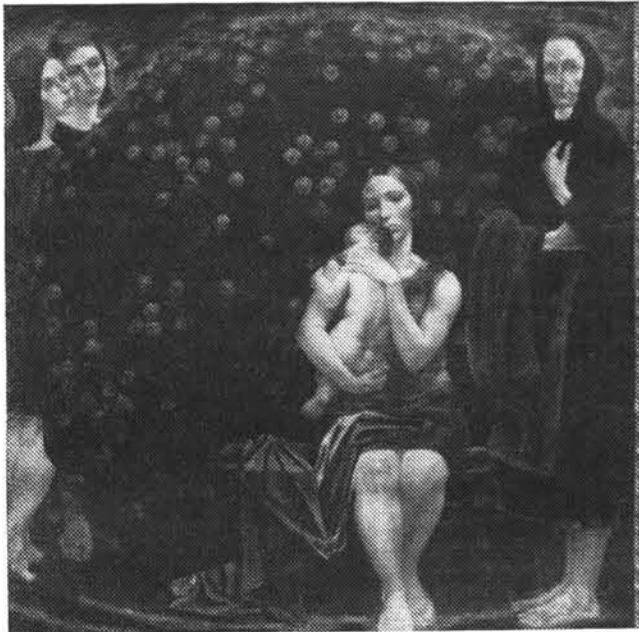
Імёны многіх выпускнікоў, якія занялі вядомае месца ў свеце кіно, высока ўзнялі прэстыж нашага інстытута, зрабілі яго вельмі папулярным, — гаворыць прарэктар інстытута Таццяна Сторчак.— Таму ўступны конкурс на ўсіх факультэтах вялікі, ён даходзіць іншы раз да некалькіх дзесяткаў чалавек на месца. Мы стараемся выбраць самых дастойных, стараемся ўбачыць у нашых абітурыентаў задаткі мастацкага мыслення, зразумець, якая ступень іх грамадзянскай, жыццёвай сталасці (сярод паступаючых, скажам, на рэжысуру часта сустракаюцца абітурыенты ці з вялікім стажам, ці тыя, хто ўжо мае вышэйшую адукацыю). З такімі ж прыкладамі крытарыямі мы падыходзім і да маладых людзей, што прыязджаюць да нас з-за мяжы. Мы хочам бачыць сярод іх людзей таленавітых, эрудзіраваных, адукаваных. Нам важна, каб будучыя студэнты інстытута былі знаёмы з жыццём не завочна, адчувалі Час і ведалі, чым жыве іх народ. Таму што ім трэба будзе неўзабаве гаварыць ад яго імя на інтэрнацыянальнай мове кіно.

Галіна ФАДЗЕЕВА.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

Дзесяткі палотнаў — ад дыпломнай работы да тых, якія яшчэ захоўваюць пах свежай фарбы, — прадстаўлены на персанальнай выстаўцы твораў народнага мастака СССР, правадзейнага члена Акадэміі мастацтваў СССР Міхаіла Савіцкага. Экспазіцыя ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР пачынае цыкл выставак работ майстроў мастацтваў Беларусі і іншых саюзных рэспублік, прысвечаных 70-годдзю Вялікага Кастрычніка. Адкрываецца яна манументальным палатном «Аднадушнасць», дзе мастак зображае лававае правадыра працоўнага народа У. І. Леніна, хвалюючых

дзён нараджэння новага свету. Разам са стаўшымі класікай савецкага жывапісу карцінамі «Партызаны», «Партызанская мадонна», «Віцебскія вароты» дэманструюцца новыя творы — партрэты Янкі Купалы, Якуба Коласа, акцёра Міхаіла Ульянава.

Асобае месца ў работах апошніх гадоў займае трыпціх «Агрэсія», які прасочвае крываваую пераёмнасць злучыстваў фашыстаў у гады Вялікай Айчыннай вайны, амерыканскіх інтэрвентаў у В'етнаме і ізраільскіх захопнікаў на арабскіх землях. Паказаўшы катаў розных часоў, майстар падкрэслівае падабенства іх аблічча, іх злучыства перад чалавечым Удала дапаўняюць кампазіцыю, надаюць ёй выкры-

вальную дакументальнасць фатаграфіі, якія абышлі ўвесь свет, зробленыя рэпарцёрамі ў гарах чарных кропкаў планеты.

Зусім у новым святле паўстае перад глядачом творчасць М. Савіцкага ў такіх яго апошніх работах, як «Узнагароджанне граматай», «Візіт». Тут мастак у гратэскавай і іранічнай форме змог данесці да глядача тыя пачуцці, якія выклікаюць у яго некаторыя адмоўныя з'явы нашага жыцця.

Усяго ў экспазіцыі прадстаўлена каля сарака твораў, кожны з якіх высвечвае новыя грані невычэрпнага таленту майстра. НА ЗДЫМКАХ: М. САВІЦКАГА; «Куст ружаў»; «Сям'я».

СТВОРАНА УСЕСАЮЗНАЕ МУЗЫЧНАЕ ТАВАРЫСТВА

РАЗБУРЫЦЬ НЯБАЧНЫ БАР'ЕР

Летаўняй восенню ў СССР створана Усесаюзнае музычнае таварыства. Новая грамадская арганізацыя аб'яднала прафесійных музыкантаў, дзеячаў музычнай культуры, педагогаў, вучняў, удзельнікаў мастацкай самадзейнасці і проста шматлікіх аматараў музыкі.

Першы сакратар праўлення Саюза кампазітараў СССР Ціхан ХРЭННІКАЎ у гутарцы з карэспандэнтам Агенцтва друку Навіны Ірынай МАКАРЭВІЧ дзеліцца сваімі меркаваннямі з прычыны нараджэння Таварыства.

Паводле слоў Ціхана Хрэнікава, само жыццё прывяло да неабходнасці стварэння такога Таварыства, якое будзе садзейнічаць выхаванню людзей, далучэнню іх да высокай музычнай культуры, і ў першую чаргу гэта тычыцца падростаючага пакалення. Словам, важна, каб актывісты з Музычнага таварыства дайшлі да школы, прафесійна-тэхнічных вучылішчаў,

памаглі знайсці ключ да сэрцаў юных...

А для паспяховага эстэтычнага выхавання моладзі ёсць усе ўмовы: у краіне адкрыты кансерватарыі і вучылішчы, музычныя школы, арганізаваны сімфанічныя і камерныя аркестры, тэатры оперы і балета. Мы даўно развіталіся з паняццем музычнага правінцыя.

Мне ўяўляецца надзвычай важным, гаворыць Ц. Хрэнікаў, каб Музычнае таварыства перш за ўсё ўзнавіла страчаныя кантакты паміж стваральнікамі музыкі, яе выканаўцамі і слухачамі. І формы гэтых кантактаў могуць быць самыя розныя: галоўнае — разбурыць нябачны бар'ер, які часта вырастае паміж артыстам і слухачом.

Галоўныя задачы Музычнага таварыства можна акрэсліць так: прапаганда лепшых узораў савецкай і сусветнай музычнай культуры, захаванне музычнай нацыянальнай спадчыны і адраджэн-

не традыцый масавых характэрных спеваў, сямейных спеваў, хатняга музыцыравання, выданне і прапаганда музычнага фальклору, аказанне дапамогі сям'і і школе ў эстэтычным выхаванні дзяцей і падлеткаў. Каб усё гэта ажыццявіць, будуць створаны новыя клубы па інтарэсах, музычныя ўніверсітэты і лекторыі, Дамы музыкі і народныя філармоніі, аматарскія музычныя калектывы па месцу жыхарства, будуць праводзіцца разнастайныя дыскусіі і канферэнцыі па праблемах музыкі...

Заснавальнікамі масавай добраахвотнай арганізацыі — Усесаюзнага музычнага таварыства — выступілі Саюз кампазітараў СССР, Цэнтральны Камітэт камсамола, Усесаюзнае Цэнтральнае Савет Прафесіянальных Саюзаў. Старшынёй цэнтральнага праўлення Таварыства выбрана салістка Вялікага тэатра оперы і балета СССР Ірына Архіпава.

СПАДЧЫНА

ХРАМ—КРЭПАСЦЬ

Кожны куток беларускай зямлі мае сваё непаўторнае аблічча. Для мяне Гродзеншчына — гэта ў першую чаргу серабрыстая стужка Нёмана і вялікая колькасць архітэктурных помнікаў. І, напэўна, у многіх складзеца такое ўражанне пасля падарожжа па гэтым цудоўным краі.

Ледзь развітаўся з амаль ужо адноўленым Лідскім замкам, як поезд прывёз нас на станцыю Скрыбаўцы, што ў Шчучынскім раёне. Адгэтуль трэба яшчэ прайсці каля двух кіламетраў да вёскі Мураванка, там і знаходзіцца адзін з вельмі цікавых помнікаў беларускай готыкі — храм-крэпасць. Ён пабудаваны на ўзвышшы, і таму заўважаеш яго ўжо здалёк.

Пачынаючы з XIX стагоддзя і па сённяшні дзень мураванка, як любоўна назвалі помнік у народзе, прыцягвае да сябе ўвагу гісторыкаў, архітэктараў, мастакоў і краязнаўцаў. Хто ж і калі яго пабудоваў? Недахоп і супярэчліваць пісьмовых крыніц прывялі некаторыя даследчыкаў XIX стагоддзя, якія цікавіліся мураванкай, да заключэння, што яна ўзведзена ў пачатку XV стагоддзя. Такой жа думкі прытрымліваецца сучасны краязнаўца В. Супрун. У гэты час, лічыць ён, пабудоваць храм мог князь Вітаўт. Немалаважным з'яўляецца той факт, што калі ў 1382 годзе князь Вітаўт, пераапрунуў жанчынай - служанкай, уцёк з Крэўскага астрага, то пэўны час хаваўся ў глухіх беларускіх вёсках на поўдзень ад Крэва. Са Слонімшчыны ж накіраваўся за дапамогай і прарочым вясні, Сяргій ваявілім князем, Вітаўт наведваў Слонімшчыну ў 1407 і 1409 гадах. Магчыма, што ўспамін пра падзеі, звязаныя з трывожным і рызкоўным часам у жыцці Вітаўта, і паслужыў прычынай будаўніцтва крэпасці - сімвала менавіта па яго волі.

Есць і іншае меркаванне. Даследчыкі беларускай архітэктуры сцвярджаюць, што мураванка пабудавана ў першай палове XVI стагоддзя. Тады ж былі ўзведзены абарончыя храмы з чатырма рагавымі вежамі ў вёсцы Сынкавічы, што ў Зэльвенскім раёне на Гродзеншчыне, а таксама на рацэ Супрасль, недалёка ад Беластока (цяпер тэрыторыя ПНР). Родапачынальніцай жа абарончых збудаванняў падобнага тыпу стала славуца полацкая Сафія, якая была перабудавана ў канцы XV стагоддзя з сямівежавы храма ў пяцывежавы.

Шукаць прычыны, якія абумовілі будаўніцтва мураванкі і падобных ёй помнікаў менавіта ў канцы XV — першай палове XVI стагоддзяў, а не раней ці пазней, трэба перш за ўсё ў тагачаснай складанай палітыч-

най абстаноўцы. Тады вельмі часта ў межы Беларусі ўрываўся крымскія татары, якія ішлі ў багатыя і густанаселеныя тэрыторыі, каб захапіць здабычу і палонных. Крымскія татары за 95 гадоў (з 1474 па 1569) зрабілі 75 паходаў на землі Вялікага княства Літоўскага. Толькі з 1500 па 1530 год яны 14 разоў нападлі на Беларусь. Акрамя знешняй небяспекі, сваю ролю адыграла таксама Рэфармацыя — вастраўшая рэлігійная барацьба, якая адбывалася ў той час. Менавіта тады ў гарадах і сельскай мясцовасці на Беларусі ўзнікла шмат абарончых храмаў.

Не адну спробу рабілі даследчыкі, каб даведацца, якія дарогі прывялі ў вёску Мураванку невядомага таленавітага архітэктара. Аднак яго імя застаецца і да сёння не раскрытым. Минулі стагоддзі, і нашчадкі дойдзі да добра ўяўляюць, якая цяжкая задача стаяла тады перад ім. Трэба было не толькі стварыць храм для адпраўлення культурных абрадаў, але яшчэ прыставаць пабудову для абароны. Дойлід справіўся з усімі праблемамі. Храм-крэпасць узведзены з цэглы-пальчаткі ў тэхніцы гатычнай муроўкі. Калі глядзіш на помнік, складаецца ўражанне, што дойдзі хацеў упрыгожыць дэкаратыўнымі элементамі ўсе плоскасці сцен. Магчыма, гэта ідзе ад традыцыйнага народнага мастацтва, для якога характэрна імкненне да святочнасці і ўрачыстасці.

У аснове дэкарацыі фасадаў мураванкі пакладзена ўмелае чаргаванне ніш разнастайных памераў і абрысаў. Пабеленыя нішы на чырвоным фоне цаглянай муроўкі ўтвараюць своеасаблівую гульні фарбаў і светаценняў. Прычым яны загляблены ў сцены з такім разлікам, каб не выдаць іх сапраўднай таўшчыні і стварыць характэрнае для готыкі ўражанне лёгкасці і тонкасці. Жывапіс-

насць яе фасадаў значна ўзмацнена ўжываннем побач з цэглай чырвонага колеру перапалянай цэглы цёмна-ліловага адцення. З гэтай цэглы на фасадах выкладзены ў шахматным парадку своеасаблівы дэкаратыўны паясок.

З гістарычных крыніц мы ведалі, што раней уваход зачыняўся жалезнымі дзвярыма і абарончай кратаю - герсай, што на ланцугах спускалася зверху праз спецыяльны праём. Аднак зараз гэтай шчыліны ўжо няма.

Яшчэ адзін крок, і мы ўнутры асноўнага памяшкання помніка. Яго цэнтральны неф перакрыты скляпеннямі, нервыяры якіх сваім малюнкам напамінаюць зорку. У бакавых нефках ужыты таксама вельмі арыгінальны від скляпенняў. Іх пірамідальныя ўпадзіны напамінаюць плаціцы сеты. У сваю чаргу скляпенні абапіраюцца на стройныя слупы і сцены.

Па вінтавой лесвіцы можна падняцца ў адну з вежаў. Прыступка за прыступкай, і мы ўжо мінулі два ярусы байніц. Акрамя вежаў, байніцы меліся ў сценах на паддашку і заходнім франтоне. Праўда, звестак, якія б сведчылі, што байніцы былі хоць раз выкарыстаны на сваю прамоу прызначэнню, няма. Аднак гэта не значыць, што мураванка не падвяргалася выработкам. Так, у 1656 годзе (руска-польская вайна) яна была значна пашкоджана і адноўлена толькі праз некаторы час. У 1706 годзе войска Карла XII, ідучы праз Жалудок да Палтавы, па загаду караля абстралілі храм-крэпасць. Пасля гэтых падзей помнік запусцёў і быў адноўлены толькі ў першай палове XIX стагоддзя. Але яго вонкавы выгляд значна змяніўся. Такім помнік захаваўся да нашых дзён.

Алесь КУШНЯРЭВІЧ.

НА ЗДЫМКУ: храм-крэпасць у вёсцы Мураванка.
Фота У. СУЦЯГІНА.

ТЭАТР—ЛЮБОЎ МАЯ

Так могуць сказаць многія маладыя краснапольцы. Любаві і ганарацца яны сваім народным тэатрам. Сёлета ў сакавіку споўніцца 25 год з дня прысваення яму гэтага ганаровага звання. Той, хто аднойчы наведваў спектаклі тэатра, абавязкова прыйдзе суды зноў.

Сваю гісторыю Краснапольскі народны тэатр пачаў у 1918 годзе. Арганізатарамі яго былі настаўнік прыродазнаўства і чарчэння Краснапольскай адзінай працоўнай школы Аляксандр Грубе і настаўнік Ясенскай пачатковай школы Васіль Шышалевіч. Першы спектакль — «Мікітаў лапаць» па п'есе М. Чарота — быў паказаны ў памяшканні пажарнага дэпо.

Асобае месца ў рэпертуары тэатра займае патрыятычная тэма. Вялікім поспехам карыстаецца спектакль «Твой заўтрашні дзень». Пра маладога падпольшчыка Івана Галярку, які ўключыў у час нямецка-фашысцкай акупацыі гарадскую радыёсетку ў трансляцыю Масквы.

Сезонам творчых удач стаў для калектыву і 1986 год. Ён падрыхтаваў пяць спектакляў, сярод іх «Васа Жалязнова» М. Горкага, «Вечар» А. Дударова, «Таблетку пад языком» А. Макаёнка. Тройчы самадзейныя артысты выступалі на рэспубліканскай сцэне, 36 спектакляў паказалі глядачам раёна. Калектыву тэатра стаў лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола Беларусі.

Па адзінадушнаму рашэнню атрыманую прэмію калектыву перадаў у Савецкі фонд міру.

ВОСЬ ДЫК УЛОЎ!

Рыбалкай Сяргей Артысюк захапляецца з дзяцінства. Бацька часта згадваў: першую плотачку ён злавіў у такім юным узросце, што дома ніхто і не павярнуў, калі мы, хлапчкі, зранку і да позняга вечара прападалі на маляўнічых іх берагах.

А цяпер інжынер Іванаўскай райаграпрамтэхнікі Сяргей Артысюк — лепшы рыбак у сваёй вёсцы. А можа і ў раёне? Сцвярджаць ашошныя не бяруся. Але трафеі Сяргея сведчаць пра многае. Не адзін раз з глыбокіх ям-віроў цягаў ён сямікілаграмовых, метравай даўжыні вусатых самоў.

Толькі такой здабычы, якая трапілася на яго кручок літаральна днямі на Завышанскім возеры, Сяргею да гэтага не выпадала. Вось як гэта было.

Артысюк разам з такім жа аматарам зімовай рыбалкі Васілём Кацярынічам не выпадкова выбралі Завышанскае. Апошнім часам там добра браліся ляшчы, трапляліся і шчупакі. Таму акрамя звычайных вудачак прыхапілі па некалькі жэрліц. Не забыліся і пра жыўцоў-карасікаў.

...Прыехалі яшчэ ў прыцемках. А суботні ранак парадаваў яркім сонцам і бліскучым інеем, што ахутаў усё навакольнае лясы. Надвор'е ўсяляла надзею на ўдачу.

Прасвідравалі лункі, закінулі вудачкі, жэрліцы з жыўцамі. А вось і першая здабыча на Сяргеевых кручках: два ладныя паўкілаграмовыя шчупакі. І тут здарылася самае нечаканае. Сігнальны флажок адной з жэрліц упаў на

снег. Сяргей — падбегам да лункі, падсёк. Рукай адразу адчулі цяжар буйной рыбіны. Яна білася пад лёдам, імкнулася адарваць кручок. То хадзіла кругамі, то рэзка нырала ў глыбіні.

На дапамогу прыбег Васіль Кацярыніч. Разам яны падвялі шчупака да лункі, захапілі яе спачатку адным, затым другім багорчыкамі.

Шчупак ніяк не працязіў у вузкую лунку. Давялося свідраваць побач яшчэ некалькі. Здавалася, усё: здабыча зараз апынецца на лёдзе. Але рыбіна так крутулася, што вырвала з рук адзін багорчык. Сякерай пайшоў той на дно.

І ўсё ж рыбакі выцягнулі шчупака. Дома ўзвонілі яго, абмералі. Аказалася тая рыбіна «роста» метр і дзесяць сантыметраў і вагой амаль дзесяцікілаграмаў. Такого вадзанага гіганта на вадзёмах Іванаўшчыны ўзімку яшчэ ніхто не выцягваў.

Калі мы сталі фатаграфіраваць рэдкі ўлоў, Сяргей ледзь мог трымаць шчупака ў выцягнутых руках, прызіруючы перад аб'ектывам.

В. ЖУШМА.
Фота аўтара.

СПОРТ

Пасля дзевяцігадовага перапынку савецкі спартсмен Мікалай Гуляеў вярнуў нашай краіне званне чэмпіёна Еўропы на каньках у класічным мнагабор'і. Яго пераможная сума — 168,305 ачка. Спартсмен прайшлі ў Нарвегіі.

На першынстве свету ў спрынтарскім мнагабор'і Ігар Жалязоўскі, які ўжо двойчы становіўся чэмпіёнам на гэтых спаборніцтвах, сёлета заваяваў бронзавы медаль на дыстанцыі 1000 метраў.

Не перастае здзіўляць спартыўным даўгалеццем фехтавальшчык Аляксандр Раманкоў. На міжнародным турніры ў Парыжы, які адначасова быў і адным з этапаў Кубка свету, мінчанін ат-

рымаў упэўненую перамогу. У фінале ён выйграў у француза Ф. Амнеса з лікам 11:9.

Кожны раз розыгрыш Кубка Балтыкі па ручному мячу збірае мацнейшыя каманды свету. І тым больш прыемнай для нас стала чарговая перамога зборнай СССР. У рашаючым матчы яна выйграла ў каманды ГДР — 27:17. Тут вызначыўся ігрок мінскага СКА Аляксандр Каршакевіч. А яго таварыш па камандзе Аляксандр Тучкін і польскі спартсмен Богдан Вента закінулі ў вароты сапернікаў па 29 мячоў і адзначаны арганізатарамі спаборніцтва.

Таварыскую сустрэчу ў закрытым памяшканні стадыёна Шпортхале правялі лёгкаатлеты Савецкага Саюза і ГДР. Удзельнікі готых спаборніцтваў паказалі ў многіх відах высокія вынікі. Сярод пераможцаў, заслугоўвае ўвагі вы-

ступленне мінчаніна Генадзі Валюкевіча ў трайным скачку — 17 метраў 5 сантыметраў. Адначасова удаўся выступленне спартсменаў рэспублікі і на ўсесаюзных першынствах.

Ігар Каныгін з Віцебска чарговы раз стаў чэмпіёнам СССР па класічнай барацьбе ў Омску.

Перад заключнымі гульнімі фіналу розыгрышу Кубка ўладальнікаў кубкаў, якія пройдуць у Турцыі, валеббалісткі мінскага «Камунальніка» на першынстве краіны выйгралі ў маскоўскага «Дынама» і ташкенцкага «Аўтамабіліста» і ўваходзяць у лік лідэраў.

А на розыгрышы Кубка СССР па біятлоне чэмпіёнамі краіны сярод юніёраў у эстафеце 3x7,5 кіламетраў сталі Андрэй Папкоў, Алег Рыжанкоў і Валерыя Шаталін.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.